Mikszáth Kálmán (1847-1910)

Bevezetés:

19. századi prózaíró, újságíró. Fő műfajai a regény, novella, tárca, karcolat. A magyar realista próza kiemelkedő alakja.

Tárgyalás:

Élete:

- Szklabonyán született (a mai Szlovákia területén)
- jogi tanulmányokat folytatott, majd jogi pályára lép (ügyvédgyakornok), később elkezd publikálni különböző lapokban (pl.: a Szegedi Naplóba is ír).
- feleségül veszi Mauks Ilonát, majd elválnak, mert anyagi gondjaik adódnak, később újra összeházasodnak (3 fiuk születik)

1881: A tót atyafiak (novelláskötet)

1882: A jó palócok (novelláskötet)

A két novelláskötettel országos hírnevet szerez. (Petőfi Társaság, Kisfaludy Társaság, MTA tagja lesz)

A novellákon kívül számos regényt is ír, pl.: Beszterce ostroma, Új Zrínyiász, A Noszty fiú esete Tóth Marival, A fekete város

1910: országjáró körút (40. jubileum) után röviddel meghal.

Novellisztikája:

- realista ábrázolásmód (tükröt tart)
- kedvelt témái: parasztság, dzsentri
- elbeszélői technikája: anekdotikus (rövid, színes kitérés a fő cselekménszálból az adott szereplő jellemzése érdekében), élőbeszédszerű
- időkezelése: újszerű, kihagyások, ugrások láthatók benne pl. A jó palócok novellafüzérben
- időkezelése a regényekben is különleges: Új Zrínyiász (Zrínyi a jövőben jelenik meg), Beszterce ostroma (a főszereplő a 19. században él, de várában a középkori értékrend uralkodik)
- szereplői parasztok, akik egyszerű, egyenes emberek, naív, olykor korlátolt gondolkodással, ösztöneik és indulataik befolyásolják döntéseiket

A tót atyafiak (1881)

4 hosszabb novella

szereplői zárt világban élnek (pl.: Az a fekete folt – juhász a legelőn)

Az a fekete folt

A brezinai bacsa, Olej Tamás (juhász) eladja lányát, Anikát a hercegnek a 300 juhért cserébe

A bacsa rágyújtja a juhokra az aklot. A tűz helyén marad a fekete folt, amely az apa lelkiismeretén esett foltot jelképezi

A jó palócok (1882)

15 rövid novella, novellafüzér, hiszen a szereplők több novellában is megjelennek, a helyszín ugyanaz a környék, ugyanaz a 4 falu (Gózon, Bágy, Bodok, Csoltó), Mikszáth gyerekkorának világát idézik

szereplői szomszédos falvak lakói, közösségben élnek, életük hatással van a közösségre, egymásra

A bágyi csoda

- falusi életképet mutat be

cím: hiedelem, babona (majd ha visszafele folyik a bágyi patak)

névadás: Vér Klára (könnyűvérű, csapodár), Kocsipál Gyuri (fiatal fiú), Pillár Mihályné (férjes asszony), Gélyi János (felnőtt férfi)

- Főszereplő: Vér Klára, aki megcsalja a férjét Gélyi Jánossal (ez a sorsforduló)

Szegény Gélyi János lovai

Lovak: nagyon értékesek, nem eladók

Tüdér, Ráró, Bokros, Villám

értéket képviselnek, tulajdonai Gélyi Jánosnak

Vér Klára: értéket képvisel Gélyi János életében

tulajdona a férjének

címértelmezés:

szegény János: elveszti az értékeit

szegény lovak: ártatlanok és elpusztulnak

novella műfaji jellemzői:

prózai formája van

kevés helyszínen játszódik: udvar, út (rét)

kevés szereplője van: Gélyi János, Vér Klára, Csipke Sándor, Vőnekiné

rövid a terjedelem

rövid a cselekményidő: néhány óra

egy szálon fut a cselekmény

a főszereplő életének fordulópontját/sorsfordulóját mutatja be:

Gélyi János ráébred arra, hogy a felesége megcsalná/öngyilkos lesz és megöli feleségét és lovait is

szimbólumok:

rózsa: szerelem, vágy

kerítőnő: gonosz boszorkány, a rossz elindítója

lovak: élet, érték

fehér: szabad (megcsalás, házasságtörés)

piros: tilos (hűség)

Gélyi János: büszke, hűséges, szerelmes, indulatos, dühös, hirtelen haragú

Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása

címértelmezés: Bede Anna nem szerepel a műben, a főszereplő Bede Erzsi

műfaja: novella

műfaji sajátosságok:

kevés helyszínen játszódik: bíróság

kevés szereplője van: Bede Erzsi, bírák

prózai formája van

egy szálon fut a cselekmény

rövid ideig tart a cselekmény: 1-2 óra

főszereplő életének fordulópontja: Bede Erzsi, testvére ártatlan

Bede Erzsi:

- naiv
- őszinte
- ártatlan
- babonákkal, hiedelmekkel átitatott környezetben nevelkedett
- becsületes

„gondoltuk mi azt”

Befejezés:

Jókai – Mikszáth – Móricz

Jókait tartja mesterének, nyomdokain indul el, de a realizmus felé fordul, elbeszélői hangja jellemzően anekdotikus, időkezelése pedig újszerű. A mikszáthi hagyományra épít később, a századfordulón Móricz Zsigmond, akinek már a naturalizmus is megjelenik műveiben.